

Bölüm 25

STRATEJİK YÖNETİMDE PORTER'IN GELİŞTİRDİĞİ ENDÜSTRİ TEMELLİ YAKLAŞIM ve KAYNAK TEMELLİ YAKLAŞIMIN DEĞERLENDİRİLMESİ

Umut DAĞISTAN¹

GİRİŞ

Örgütler modern dünyada hayatta kalabilmek, mevcut durumlarını koruyabilmek ve daha ileri götürebilmek için gelişen teknolojiye ve uluslararası rekabet koşullarına ayak uydurmak zorundadır. Bunun için de uygun stratejiler geliştirmeli ve bunları devamlı revize edecek esnekliğe sahip olmalıdır. Strateji olgusunun ortaya çıkışı insanlık tarihi kadar eskidir. Çünkü eylemin olduğu her yerde, hareketten önce veya hareketle birlikte gelişen, ama ilkel ama kompleks bir strateji mutlaka vardır. Doğaçlama bile bir tür strateji sayılabilir. Bu pencereden bakıldığında sadece insan türü açısından değil, hayvan âleminde bile stratejinin var olduğu iddiası ileri sürülebilir. Hatta örgütlü strateji birçok hayvan türü için -özellikle yırtıcılar- hayatta kalmanın başat koşuludur.

Sistemli ve farkında olarak geliştirilen stratejik düşüncenin tarihi çok eskilere gitse de, yönetim alanında stratejik çalışmalar 1960'lardan itibaren başlamıştır (Grant, 1991; Rumelt, Schendel & Teece, 1991). Örgüt yazınında strateji çalışmalarına bakıldığında, strateji kavramının örgütleri arası farkları ortaya koymak için kullanıldığı görülmektedir. Aynı kaynaklara erişim koşullarına sahip örgütlerin neden birbirinden farklı olduğunu ve neden bazılarının daha başarılı olurken diğerlerinin aynı başarıyı gösterememesini açıklama girişimi stratejik yönetim çalışmalarının ortaya çıkmasına zemin hazırlamıştır.

Sürdürülebilir rekabet üstünlüğü olgusu stratejik yönetim araştırmalarının ana konularının başında gelir. Sürdürülebilir rekabet üstünlüğü konusundaki literatür incelendiğinde alana iki temel yaklaşımın damga vurduğu görülmektedir. Bunlardan ilki Porter tarafından geliştirilen ve rekabet üstünlüğünde belirleyici olanın endüstri olduğunu iddia eden Endüstri Temelli Yaklaşımdır. Diğeri ise rekabette üstünlüğü belirleyenin örgütün özgün kaynak ve kabiliyetleri olduğunu belirten ve odağa kaynakları alan Kaynak Temelli Yaklaşımdır. Endüstri Temelli Yaklaşım

¹ Dr., Sosyal Güvenlik Kurumu, umutdagistan@yahoo.com

potansiyelini tanımlamasına ve daha yüksek performans seviyesine ulaşmasına yardımcı olacak görüşler ortaya atmıştır.

İki yaklaşım arasındaki temel fark, analiz birimi ve her iki yöntemin arkasındaki temel varsayımlardır. Porter tarafından geliştirilen Endüstri Temelli Yaklaşımda endüstriyel çevre önemli ve endüstri yapısı örgütün kârlılığında belirleyiciyken, Kaynak Temelli Yaklaşımda iç kaynaklar merkezdedir ve başarının anahtarı kaynakların etkin kullanımındadır. Ancak kabul etmek gerekir ki, rekabet üstünlüğü için hem piyasanın yapısına ve piyasaya giriş-çıkış engellerine hem de kaynak ve yeteneklere odaklanmak daha sağlıklı bir resim ortaya koyacaktır.

KAYNAKÇA

- Amit, R. & Schoemaker, P. J. (1993) Strategic Assets and Organizational Rent. *Strategic Management Journal*, 14 (1), 33-46.
- Barca, M. (2002) Stratejik Açık: Stratejik Düşünme Düzeyi, Tarzı ve Gerekliliği. İsmail Dalay, Recai Coşkun, Remzi Altunışık (Ed.), *Stratejik Boyutlarıyla Modern Yönetim Yaklaşımları* içinde (s. 9 - 26). İstanbul: Beta.
- Barca, M. (2005) Stratejik Yönetim Düşüncesinin Evrimi: Bilimsel bir Disiplinin Oluşum Hikâyesi. *Yönetim Araştırmaları Dergisi*, 5 (1), 7-38.
- Barca, M. & Esen, S. (2012) Rekabet Avantajı Sağlama ve Sürdürmede Stratejik Yaklaşımlar. *e-Journal of New World Sciences Academy*, 7 (2), 89-107.
- Barney, J. (1991) Firm Resources and Sustained Competitive Advantage. *Journal of Management*, 17 (1), 99-120.
- Barney, J. (2001) Is the Resource-Based 'view' a Useful Perspective for Strategic Management Research? Yes. *The Academy of Management Review*, 26 (1), 41-56.
- Barney J., David J, Ketchen, Jr. Wright, M. (2011) The Future of Resource-Based Theory: Revitalization or Decline? *Journal of Management*, 37, 1299-1315.
- Collis, D. & Montgomery A. C. (1995) Competing On Resources: Strategy In The 1990s. *Harvard Business Review*, Temmuz-Ağustos.
- Conner, K. R. (1991) A Historical Comparison of Resource-Based Theory and Five Schools of Thought within Industrial Organization Economics: Do We Have a New Theory of the Firm. *Journal of Management*, 17(1), 121-154.
- Dierickx, I. & Karel C. (1989) Asset stock accumulation and sustainability of competitive advantage. *Management Science*, 35, (12), 1504-1511.
- Foss, N. J. (1996) Research in Strategy, Economics, and Michael Porter. *Journal of Management Studies*, 33 (1), 1-24.
- Grant, R. M. (1991). The Resource-Based Theory of Competitive Advantage: Implications for Strategy Formulation. *California Management Review*, 33 (3), 114-135.
- Grant, R. M. (2002). *Contemporary Strategy Analysis Concepts, Techniques, Applications* (Fourth Edition). New Jersey: Blackwell Publishing.
- Mahoney, J. T. & Pandian J. R. (1992) The Resource-Based View Within the Conversation of Strategic Management. *Strategic Management Journal*, 13 (5), 363-380.
- Makadok, R. (2001) Toward a Synthesis of The Resource-Based and Dynamic Capability Views of Rent Creation. *Strategic Management Journal*, (22), 387-401.
- Markides, C.C. (1999) A Dynamic View of Strategy. *Sloan Management Review*, Spring, 55-63.
- Penrose, E. T. (1959). *The Theory of the Growth of the Firm*. New York: John Wiley.

- Porter, M. E. (1981) The Contributions of Industrial Organization to Strategic Management. *Academy of Management*, October 6, 609-620.
- Porter, M. E. (1987) From competitive advantage to corporate strategy. *Harvard Business Review*, May-June, 1-21.
- Porter, M. E. (1990) *The competitive advantage of nations*. London: Macmillan.
- Porter, M. E. (1991) Towards a Dynamic Theory of Strategy. *Strategic Management Journal*, 12, Special Issue: Fundamental Research issues in Strategy and Economics, Winter, 95-117.
- Porter, M. E. (1996) What is Strategy? *Harvard Business Review*, 74 (6), 61-78.
- Priem, R. & Butler, J. (2001) Is there source-based “view” a useful perspective for strategic management research? *Academy of Management Review*, 26 (1), 22-40.
- Rangone, A. (1999) A Resource-Based Approach to Analysis in Small-Medium Sized Enterprises. *Small Business Economics*, 12 (3), 233-248.
- Rumelt, R. P. Schendel, D. Tecee, D. J. (1991) Strategic Management and Economics, *Strategic Management Journal*, 12, Special Issue: Fundamental Research issues in Strategy and Economics, Winter, 5-29.